

Shushenskoye gửi cho Thống đốc ở Irkutsk phản đối việc số lượng người giúp việc được phân công cho bà là không đủ.

Người ta cũng không nên có những quan niệm sai lầm về tình hình nông nghiệp. Vào thời điểm Cách mạng bùng nổ năm 1917, giai cấp nông dân sở hữu gần 80% đất canh tác, trong khi ở Anh hơn một nửa đất đai màu mỡ thuộc về các đại điền trang. (Tuy nhiên, nước Anh lại không có phong trào nông dân bạo lực nào, còn nước Nga thì có.) Tỷ lệ mù chữ đã giảm xuống còn khoảng 56% và các trường học đang nhân lên nhanh chóng vượt bậc. Một điều quan trọng nữa cần lưu ý là dưới góc độ xã hội học, các tầng lớp bình dân xuất hiện ở các trường trung học - cao đẳng Nga với tỷ lệ cao hơn nhiều so với ở Tây Âu.

Những hiểu lầm về cấu trúc giai cấp của Nga phổ biến ở thế giới phương Tây nhiều đến mức và cắm rễ sâu đến mức chúng dường như không thể xóa bỏ. Đọc ba tập sách xuất sắc của Anatole Leroy-Beaulieu về nước Nga cuối thế kỷ XIX, *L'Empire des tsars et les Russes* (*Đế chế của các Nga hoàng và người Nga*), người ta có thể hình dung phần nào về một xã hội hoàn toàn pha trộn, không dựa trên dòng tộc hay tiền bạc. Không cần phải nói, ấn tượng tương tự cũng được truyền tải bởi các tiểu thuyết gia vĩ đại người Nga thời kỳ đó. Trên thực tế, nước Nga trước Tháng Mười Đỏ chính là "Nước Mỹ phương Đông" của châu Âu, một quốc gia mà sự dịch chuyển xã hội (*social mobility*) diễn ra mạnh mẽ hơn bất kỳ nơi nào khác, nơi các tước hiệu hoàn toàn không có hào quang như ở phương Tây, nơi tài sản có thể được gây dựng sau một đêm bởi những con người thông minh và tiết kiệm bất kể nguồn gốc xã hội của họ. Và nếu một người biết nói và biết viết, anh ta thực sự có sự tự do hoàn toàn ngay cả trước năm 1905.

Dĩ nhiên, số phận của người công nhân ở Đế quốc Nga cũng khó khăn như ở bất kỳ nơi nào khác trong một xã hội công nghiệp mới sơ khai. Điều này đúng với nước Anh trong một phần ba đầu thế kỷ XIX cũng như đối với Ấn Độ xã hội chủ nghĩa đương đại. Tuy nhiên, chính phủ Đế quốc chưa bao giờ có ý định ưu ái các chủ nhà máy một cách đơn phương, cũng như chưa bao giờ đứng về phía các đại điền chủ một cách phiến diện. (Việc giải phóng nông nô – những người chưa từng là nô lệ – là thành quả của "chế độ chuyên chế" đi ngược lại mong muốn của giai cấp chủ đất.) Manya Gordon có thể nói mà không hề phóng đại rằng "các hồ sơ đã chứng minh một cách thuyết phục rằng Nga là quốc gia tiên phong trong luật lao động". Okhrana, cơ quan cảnh sát mật, trên thực tế đã bắt đầu hỗ trợ công nhân thành lập các công đoàn để họ có thể tự bảo vệ mình chống lại sự bóc lột. Trên thực tế, một thế kỷ sau Tháng Mười Đỏ, mức sống của công nhân